

**Skrypt dotyczący przeprowadzenia lekcji „Nieodpłatna pomoc prawna i
nieodpłatne poradnictwo obywatelskie”**

Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie (slajd 1)	● Kwestie organizacyjne ● Cele przeprowadzenia lekcji: - zapoznanie uczniów z systemem nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego; - uczniowie będą posiadać podstawową wiedzę o programie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz rozwiną swoją umiejętność argumentacji.
Regulacja prawna (slajd 2)	● Od początku 2016 roku, na terenie całej Polski działa system darmowej pomocy prawnej, wprowadzony ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. ● Ustawą regulowane są zasady udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a także zasady realizacji zadań z zakresu edukacji prawnej. ● Ministerstwo Sprawiedliwości wspólnie z Kancelarią Prezydenta RP oraz Instytutem Wymiaru Sprawiedliwości podjęło prace zmierzające do znowelizowania ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Wprowadzone zmiany to: - uzupełnienie oferowanych usług o nieodpłatne poradnictwo obywatelskie; - uzupełnienie oferowanych usług o nieodpłatną mediację; - rozszerzono katalog odbiorców (od 1 stycznia 2019 roku) - do uzyskania pomocy uprawniona jest każda osoba fizyczna, która złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Dzięki współpracy rządu, samorządu i organizacji pozarządowych system gwarantuje bezpłatny dostęp do

	darmowych porad prawnych oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w lokalnych społecznościach.
System nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (slajd 3, 4, 5)	- Wprowadzony ustawą system nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego charakteryzują: [slajd 3] - z pomocy może skorzystać osoba znajdująca się w trudnej sytuacji życiowej, której nie stać na płatną poradę specjalisty - system nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego działa w całej Polsce [slajd 4] - pomoc udzielana jest w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poradnictwa obywatelskiego - punkt taki znajduje się w każdym powiecie, być może nawet na terenie Twojej gminy lub miasta - pomoc w punktach jest całkowicie darmowa i obejmuje również nieodpłatną mediację [slajd 5] - w Polsce znajduje się ponad 1500 punktów - ponad połowa punktów w Polsce jest prowadzona przez organizacje pozarządowe (NGO) - punkty, oprócz nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, realizują dodatkowo działania z zakresu edukacji prawnej

Mapa punktów (slajd 6)	• Aby osobie znajdujacej się w potrzebie łatwiej było znaleźć pomoc Ministerstwo Sprawiedliwości stworzyło mapę punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poradnictwa obywatelskiego; • Mapę punktów można odnaleźć na stronie Ministerstwa: https://darmowapomocprawna.ms.gov.pl/pl/mapa-punktow/ • Dodatkowo każdy starosta udostępnia na stronach internetowych urzędu starostwa powiatowego wykaz punktów dostępnych w danym powiecie wraz z aktualnymi danymi o telefonie kontaktowym do informacji i zapisów.
Wsparcie dla osoby poszukującej pomocy uwzględnia (slajd 7)	• Nieodpłatną pomoc prawną • Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie • Nieodpłatne mediacje
Czym jest nieodpłatna pomoc prawna? (slajd 8)	• Nieodpłatna pomoc prawna to pomoc udzielana przez prawników (w tym także radców prawnych, adwokatów, aplikantów radcowskich lub adwokackich). Jest ona udzielana bez pobierania od osoby potrzebującej wynagrodzenia (jest dla tej osoby darmowa). Program ten jest finansowany z budżetu Państwa. • Prawnicy pomagają w sprawach związanych z prawem, w tym m.in.: prawem pracy, podatkowym, karnym, cywilnym, rodzinnym, czy administracyjnym (przykładowo w sytuacjach sporu z pracodawcą, spółdzielnią lub sąsiadem, reklamacji w sklepie). • W ramach nieodpłatnej pomocy prawnej osobie potrzebującej udzielona zostanie informacja o obowiązującym stanie prawnym, o prawach i obowiązkach tej osoby oraz zostanie wskazany sposób

	rozwiązania jej problemu prawnego, a także ryzyku finansowym skierowania sprawy do sądu. • W ramach tej pomocy może także zostać sporządzony projekt pisma (z wyjątkiem pism w sprawach toczących się przed sądem) lub wniosek do sądu o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu.
Czym jest nieodpłatne poradnictwo obywatelskie? (slajd 9)	• Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie to pomoc udzielana przez doradców obywatelskich czyli osoby, które odbyły specjalistyczny kurs (mogą to być prawnicy, ale nie muszą). Doradcy obywatelscy pomagają osobom znajdującym się w trudnej sytuacji • Pomoc obejmuje najczęściej porady dla osób zadłużonych, porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego • Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie polega na podjęciu działań dostosowanych do indywidualnych potrzeb osoby potrzebującej. Mają one na celu podniesienie świadomości takiej osoby o jej prawach i obowiązkach. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie może polegać na sporządzeniu konkretnego planu działania i pomocy w jego realizacji. • Doradcy, jeżeli zachodzi taka potrzeba, pomagają skierować sprawę do odpowiednich instytucji pomocowych. Wszelka pomoc udzielana przez doradców jest oczywiście całkowicie darmowa.

Ilość spraw rozpatrywanych w I półroczu 2020 r. (slajd 10)	• Sprawy rozpatrywane w I połowie 2020 r. dzielą się na konkretne działy prawa, z czego wyróżnić możemy w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego doradztwa prawnego: - prawo rodzinne - prawo pracy - prawo cywilne - ubezpieczenia społeczne, prawa do opieki zdrowotnej - prawo administracyjne (z wyjątkiem prawa podatkowego) - prawo podatkowe - prawo karne - inne • Największa liczba spraw rozpatrywana jest w ramach prawa cywilnego (rodzina, dziedziczenie).
Wiek osób korzystających z nieodpłatnej pomocy w I połowie 2020 roku (slajd 11)	• Pomoc udzielana jest w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poradnictwa obywatelskiego, poza punktami (w wyjątkowych okolicznościach, jak np. osoby z niepełnosprawnościami) albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość; • Dzięki wskazanemu wykresowi możemy zapoznać się z wiekiem osób korzystających z nieodpłatnej pomocy w I połowie 2020 roku; • Jak widzimy najczęściej z nieodpłatnej pomocy specjalistów korzystały osoby powyżej 65 roku życia i do 75 roku życia - 22 251 osób skorzystało z nieodpłatnej pomocy prawnej, 4 445 z nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Razem to 26 696 osób w całej Polsce; • W grupie osób młodych do 18 roku życia i między 18 a 25 rokiem życia z pomocy skorzystało łącznie 8 726 osób (7 302 osoby z nieodpłatnej pomocy prawnej i 1 424 osoby z nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego).

	• Ludzie w każdym wieku i w każdej sytuacji materialnej zmagają się z licznymi problemami. Warto być świadomym, że w naszym kraju funkcjonuje system nieodpłatnej pomocy, który wspiera osoby bez względu na wiek.
Ćwiczenie - wskaż od kogo uzyskasz poradę - doradcy obywatelskiego czy prawnika (slajd 12)	[Ćwiczenie] Ćwiczenie ma za zadanie podsumować część prezentacji dotyczącą nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Uczniowie mają szansę wykazać się nabytą wiedzą i umiejętnością rozróżniania kategorii spraw, kierując osoby z wskazanymi problemami do odpowiedniego specjalisty - prawnika lub doradcy obywatelskiego. • W prezencie na urodziny Ada otrzymała od dziadków samochód i nie jest pewna swoich obowiązków podatkowych z tym związanych. - sprawę należy skierować do prawnika (prawo podatkowe). • Rodzice Tomasza zalegają z czynszem za mieszkanie już trzeci miesiąc. Chciałby się on dowiedzieć jakie kroki może podjąć jego rodzina. - sprawę należy skierować do doradcy obywatelskiego (sprawa mieszkaniowa). • Szesnastoletnia Magda jest niezwykle zakochana w swoim chłopaku. Wie, że zgodnie z przepisami może wziąć z nim ślub. Chce jednak, aby ktoś pomógł jej z wnioskiem do sądu. - sprawę należy skierować do prawnika (prawo rodzinne). • Mateuszowi wkrótce urodzi się braciszek, a jego rodzice nie są pewni, czy przysługuje im kolejne świadczenie wychowawcze 500+ i nie wiedzą jak je uzyskać. - sprawę należy skierować do doradcy obywatelskiego (świadczenia socjalne).

**Czym jest
nieodpłatna
mediacja?**

(slajd 13)

- Nieodpłatna mediacja jest metodą rozwiązywania konfliktów, w której uczestnicy poszukują najlepszych dla siebie rozwiązań. Osoba prowadząca mediację wspiera strony w znalezieniu przez nie satysfakcjonującego porozumienia.
- Mediacje prowadzi mediator, czyli osoba profesjonalnie przygotowana do rozwiązywania sporów, która jest niezależna, bezstronna wobec uczestników i neutralna wobec przedmiotu sporu. Nieodpłatna mediacja może być prowadzona w sprawach:
 - małżeńskich,
 - rodzinnych,
 - sąsiedzkich,
 - konsumenckich i w innych kwestiach spornych, w tym również w sprawach toczących się już na drodze sądowej, o ile sąd nie skierował jeszcze sprawy do mediacji sądowej.

Nieodpłatna mediacja obejmuje:

- poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających;
- przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku;
- mediacje, który osoba inicjująca mediację wystosuje do drugiej strony sporu;
- przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej;
- przeprowadzenie mediacji;
- udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem.

	● Nieodpłatna mediacja nie obejmuje spraw , w których: - sąd lub inny organ wydały postanowienie o skierowanie sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego; - zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc. ● Mediacja jest poufna, dobrowolna i nieformalna. Nieodpłatna mediacja może być prowadzona pomiędzy stronami dążącymi do polubownego rozwiązania sporu. Stroną inicjującą przeprowadzenie nieodpłatnej mediacji może być wyłącznie osoba uprawniona. Ciekawostka - nieodpłatna mediacja kończy się najczęściej na jednym spotkaniu i w większości przypadków kończy się ugodą.
Ćwiczenie - wskaż które sprawy nadają się do nieodpłatnej mediacji (slajd 14)	[Ćwiczenie] Ćwiczenie ma za zadanie podsumować część prezentacji dotyczącą nieodpłatnej mediacji. Uczniowie mają szansę wykazać się nabytą wiedzą i umiejętnością selekcjonowania spraw nadających się do nieodpłatnej mediacji lub spraw, które się do niej nie nadają oraz umiejętnością argumentacji. ● W mieszkaniu niezamożnych Kowalskich codziennie dochodzi do sprzeczek, w wyniku których pan Kowalski ma zazwyczaj podbite oko lub inne widoczne ślady przemocy. - sprawa nie powinna zostać skierowana do bezpłatnej mediacji, ponieważ zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc. W przeciwnym wypadku sprawę można zakwalifikować jako sprawę rodzinną/małżeńską, która nadaje się do mediacji. ● Mieszkający w willi z basenem Ambroży zakupił w osiedlowym sklepie marynarkę, która okazała się uszkodzona. Sprzedawca nie chce jednak przyjąć

	reklamacji. - sprawa nie powinna zostać skierowana do bezpłatnej mediacji, ponieważ Ambroży jest zamożny. W przeciwnym wypadku sprawę można zakwalifikować jako sprawę konsumencką, która nadaje się do mediacji. • Nowakowie, utrzymujący się ze świadczeń socjalnych, niedawno się rozstali. Niestety cierpi na tym ich córka Hiacynta, gdyż jej rodzice nie mogą się porozumieć w sprawie opieki nad nią. - sprawę można skierować do nieodpłatnej mediacji, ponieważ Nowakowie są niezamożni (utrzymują się ze świadczeń socjalnych), sprawę można zakwalifikować jako sprawę rodzinną i brak jest wskazań na przesłanki wyłączające (podejrzenie przemocy/postanowienie sądu). • W sąsiadujących lokalach socjalnych mieszkają panowie Jan i Leon. Między nimi ciągle dochodzi do kłótni dotyczących niezwykle głośnych wizyt wnuków pana Jana, których krzyki i tupanie przeszkadzają panu Leonowi. - sprawę można skierować do nieodpłatnej mediacji, ponieważ Jan i Leon są niezamożni (lokal socjalny), a sprawę można zakwalifikować jako sprawę sąsiedzką. Brak wskazań na przesłanki wyłączające (podejrzenie przemocy/postanowienie sądu).
Kto może skorzystać z usług nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i nieodpłatnej mediacji?	• Każda osoba fizyczna (nie może to być więc np. jednostka samorządu terytorialnego czy instytucja kultury); • Osoba taka musi znajdować się w trudnej sytuacji, niebędąca w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej (pokrycie takich kosztów spowodowałoby, że nie byłaby w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych swoich i rodziny, np. kupić żywności, opłacić

(slajd 15)	rachunków). • Z pomocy może skorzystać także osoba prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą, która w ciągu ostatniego roku nie zatrudniała innych osób (np. samodzielnie prowadząca sklep z artykułami higienicznymi lub rzeźnik samodzielnie prowadzący masarnię).
W jaki sposób można zapisać się na wizytę? (slajd 16)	Na wizytę możesz zapisać się: • telefonicznie, dzwoniąc do starostwa powiatowego lub urzędu miasta na prawach powiatu w Twojej miejscowości na numer telefonu dedykowany do zapisów (numer taki powinien być wskazany na stronie BIP danego urzędu); • elektronicznie, wypełniając interaktywny formularz dostępny na dedykowanej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości: np.ms.gov.pl; • osobiście w starostwie powiatowym lub urzędzie miasta na prawach powiatu u osoby, która zajmuje się zapisami (informacje na ten temat można uzyskać w punkcie obsługi klienta danego urzędu).
W jaki sposób przebiega wizyta? (slajd 17)	• Kiedy jesteś zainteresowany uzyskaniem pomocy musisz umówić się na wizytę. • Po umówieniu się na wizytę udajesz się do osoby, która będzie udzielać Ci pomocy, (prawnik/doradca/mediator) poprosi Cię o złożenie oświadczenia, że przysługuje Ci prawo do uzyskania nieodpłatnej pomocy. • Po złożeniu takiego oświadczenia, osoba udzielająca pomocy, przeprowadzi z Tobą rozmowę, w trakcie której będziesz mógł przedstawić swój problem. W tym czasie możesz zostać poproszony o udzielenie dodatkowych informacji w Twojej sprawie.

	• Osoba udzielająca pomocy, w zależności od kategorii udzielanej pomocy (nieodpłatnej mediacji, nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego doradztwa prawnego) udzieli Ci niezbędnych informacji, czy pomoże Ci przygotować projekt pisma itp. • W czasie wizyty osoba udzielająca pomocy będzie wypełniać tzw. kartę pomocy, w której zawarte będą podstawowe informacje o wizycie (np. z jakiego zakresu prawa została udzielona pomoc, w jaki sposób udzielono pomocy, ile trwała wizyta, jakiej wielkości jest miejscowość, z której pochodzisz, w jakim przedziale wiekowym się znajdujesz). Informacje te są anonimowe i nie zawierają twoich danych osobowych. Informacje te są zbierane do celów statystycznych oraz kontrolnych. • Po wizycie będziesz mógł wypełnić ankietę, w której wskażesz czy jesteś zadowolony z udzielonej pomocy.
Jak wygląda udzielanie nieodpłatnej pomocy w czasie epidemii? (slajd 18)	• W czasie epidemii udzielanie nieodpłatnej pomocy nie uległo zawieszeniu; • Obecnie starosta może podjąć decyzję, o udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na odległość oraz poza punktem. • W takiej sytuacji nie składa się oświadczenia o braku możliwości poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej.
Czy świadczone usługi są dostosowane do osób z niepełnosprawnościami? (slajd 19)	• Z nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i nieodpłatnej mediacji mogą skorzystać osoby z niepełnosprawnościami. • Dodatkowo osoby ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście oraz mające problem w komunikowaniu się mogą otrzymać nieodpłatną pomoc poza punktem (np. w domu albo w miejscu wyposażonym w odpowiedni sprzęt

	wspomagający komunikację lub z dostępnym wsparciem tłumacza języka migowego) albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość jak w czasie epidemii (np. za pośrednictwem telefonu lub komunikatora internetowego).
Zbiór dobrych praktyk - Edukacja Prawna (slajd 20)	• Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej obok nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i nieodpłatnej mediacji reguluje także edukację prawną; • Edukacja prawna to działania prowadzące do zwiększania świadomości społecznej w zakresie przysługujących praw i nałożonych obowiązków, w szczególności upowszechniania wiedzy o: prawach i obowiązkach obywatelskich, działalności krajowych i międzynarodowych organów ochrony prawnej, mediacji oraz sposobach polubownego rozwiązywania sporów, możliwościach udziału obywateli w konsultacjach publicznych oraz procesie stanowienia prawa, a także dostępie do nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. • Ministerstwo Sprawiedliwości opracowało „Zbiór Dobrych Praktyk – Edukacja Prawna”, zawierający katalog propozycji dotyczących materiałów dydaktycznych, aby ułatwić powiatom realizację zadań z zakresu edukacji prawnej
Ćwiczenie - Zbiór dobrych praktyk - Edukacja Prawna (slajd 21)	[Ćwiczenie] Na slajdzie ukazane są wybrane propozycje dotyczące materiałów dydaktycznych z zakresu edukacji prawnej, które są wskazane w Zbiorze Dobrych Praktyk - Edukacji Prawnej. Uczniowie mają za zadanie: • wskazać materiały według nich najskuteczniejsze i najbardziej przystępne dla młodzieży.

	• zaproponować inne sposoby edukacji prawnej, wskazać na inne rodzaje materiałów, które mogłyby być pomocne w zwiększaniu świadomości społecznej młodzieży w zakresie przysługujących praw i nałożonych obowiązków, np. biuletyn, publikacja komunikatu na Facebook’u, relacja na Instagramie. Zadanie uczy umiejętności argumentacji.
Slajd końcowy (slajd 22)	• Dzięki dzisiejszej lekcji dowiedzieliśmy się o nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim, a także nieodpłatnej mediacji i edukacji prawnej. • Wiemy już, że doradca obywatelski służy nieodpłatną poradą obywatelską i wspiera w rozwiązywaniu problemu, w szczególności w sprawach zadłużenia, mieszkaniowych i dotyczących świadczeń społecznych. • Prawnik udziela nieodpłatnej pomocy prawnej i udziela informacji o obowiązującym stanie prawnym lub przygotowuje projekt potrzebnego pisma w sprawie, która nie toczy się przed sądem. • Osoba znajdującą się w sytuacji konfliktowej może skorzystać z nieodpłatnej mediacji. Mediator przeprowadzi dobrowolną, bezpłatną i poufną mediację. • Pomoc można uzyskać na terenie całego kraju, w każdym z ponad 1500 punktów. Nie obowiązuje rejonizacja. Wystarczy się zapisać na dyżur, każdy powiat prowadzi telefon do zapisów i informacji. Wiele urzędów udostępnia również rejestrację elektroniczną. • Dowiedzieliśmy się także trochę o edukacji prawnej i “Zbiorze Dobrych Praktyk” opracowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, które mają ułatwić powiatom realizację zadań z zakresu edukacji prawnej • Zachęcamy do śledzenia strony Ministerstwa Sprawiedliwości: https://np.ms.gov.pl/

	• Na stronie tej są zamieszczane aktualne informacje dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.
--	--